

Криза на Косову представља тек почетак

Док Срби ове недеље протестују у Босни и другде, олуја која се подигла захваљујући косовском проглашењу независности, 17. фебруара, још је далеко од стишавања. Оно што недавни догађаји показују пре представља почетак дуге и отегнуте борбе коју Запад, на крају, вероватно не може да добије. Зашто не? Зато што овде није реч о неколико стотина изгредника који су палили заставе и амбасаду, како су медији, Влада Сједињених Држава и ожалашћено београдско руководство протекле седмице хтели да нас убеде.

Присетимо се да је на председничким изборима у Србији, почетком фебруара, 48 посто Срба изашло на биралишта са већ пољуљаном вером у Европу. Масовно су гласали за такозваног ултранационалисту Томислава Николића, не из љубави према њему или његовој Радикалној странци, већ зато што је он, за разлику од његовог прозападно оријентисаног противника Бориса Тадића кумио да се зажи контрола над Косовом чак и по цену уласка Србије у ЕУ. Његов тесан губитак би је одраз дубоке српске срамоте – чињенице да насиље чији смо данас сведоци, није само последица Косова, већ да оно рефлектује акумулирану фрустрацију и српски неуспех да се, готово две деценије након Милошевићевог доласка на власт, политички и психолошки окрене од своје прошлости и крене даље.

У том смислу, криза која захвата Балкан није само реакција на косовску неправду, већ је симптом дубљег конфликта који кључа ка површини српског друштва. „Милошевић лежи дубоко у земљи“, казао ми је Душан Пророковић, државни секретар за Косово у владајућој Демократској странци Србије, пре неколико седмица у Београду, „а Срби и даље нису начисто са својом прошлошћу“. Они су – како се показало приликом недавних тестова, од тромесечног протеста усмереног на свргавање Милошевића 1996/97, па све до НАТО бомбардовања 1999. у трајању од 78 дана – мајстори када је у питању стрпљење и истрајност. То је и разлог што Америка и њени европски савезници који подржавају Косово морају схватити следеће: Србија овде води битку на дуге стазе. Како рече један монах са којим сам путовао по Косову: „[Независност] представља само прекид. Рат ће се наставити и Косово ће поново бити наше за 10, 20, 50 година, када америчка моћ буде на измаку. Косово је наш Јерусалим. То је наш идентитет. Србија не постоји без Косова.“

У међувремену, за стотинак хиљада Срба који су изабрали да остану скривени у својим

сиромашним енклавама на Косову, на шта их је све време охрабривала Влада у Београду, живот је постајао све тежи. Имао сам прилику да путујем са православним свештеником Богомиром и његовим двадесетједногодишњим сином до народне кухиње коју воде у Прековцу, селу од двестотинак људи, 30 километара југоисточно од главног града, Приштине. Више од половине становника напустило је ову енклаву и околину након што су пљуштале НАТО бомбе, фабрике се затвориле и могућности за опстанак се свеле на минимум. Међу онима који су остали налази се и шачица Срба које је држава запослила као наставнике, лекаре или у администрацији – којима Београд исплаћује дупле плате, не би ли осигурао њихов останак – и маса старијег, повијеног сиромашног света, која се свакодневно појављује у општинској згради урушених зидова, носећи празне шерпице и амбалажу за супу и хлеб. „Немам дом, немам посао, немам паре“, рекла је старија жена чекајући у реду за пасуљ и куване тестенине, која, упркос овдашњим недаћама, каже да је њена воља да остане на Косову снажна.

Као и воља Ане Госпове, чији сам забачени дом – који је подигла српска Влада на омањем брду у долини са раштрканим, урушеним, напуштеним српским кућама – посетио са Лазаром, који јој је носио намирнице. Ана, мајка деветоро деце, изашла је пред кућу да нас дочека са најстаријим сином. Са својих тридесет осам година, црномањаста, са повећим трбухом, и без половине зуба у глави, и даље је унеколико привлачна. Постељина се сушила на конопцу и кокошке су кљуцале и чепркале по дворишту док нам је Ана показивала пола туцета кошница које су доносиле какав-такав приход пре него што су пчеле угинуле. Плата њеног супруга од 130 евра месечно, који ради у оближњем руднику злата, плус 75 евра од српске Владе, храни 11 уста. „Од рата наовамо стварно нам је ужасно“, казала је, „али никада нисмо размишљали да одемо“.

И то је управо то – није ни Београд.

Србија ће се због своје одлуке можда суочити са даљом међународном изолацијом, али нипошто није ни близу „затварања радње“ на Косову. Погледајмо само несталну, северну област око Косовске Митровице, добрано насељену Србима, где су се последњих дана одвијали најватренији протести, и где би Србија наредних седмица и месеци, једноставно могла да одгризе парче покрајине и прогласи привремено примирје посредством поделе.

Готово две седмице након што се Косово прогласило државом, Србија је углавном вукла добре потезе. Након што је горела амбасада Сједињених Држава, уплела се у игру мачке и миша, говорећи како ће гонити и казнити оне који су за то одговорни, а заправо

не чинећи никакав озбиљан напор да се то и деси. Наставља да упошљава Русију да говори у њено име, приређујући добродошлицу више него извесном будућем председнику те земље, Дмитрију Медведеву, прошлог понедељка у Београду, где је он потписао мега посао са нафтоводом, који је, такорећи, „натрљао нос“ Набуко пројекту Запада, и поновио став како Русија пружа пуну подршку српском суверенитету над Косовом. Укратко, ствари се развијају у правцу класичног одмеравања снага између Србије и Запада, и коначна судбина Косова могла би се свести на то ко ће први да трепне.

„Запад је направио фундаментално погрешну калкулацију“, рекао ми је српски професор и политички аналитичар Леон Којен на вече проглашења независности, седећи на угодном балкону једне од бројних београдских кафана на Дорћолу. „Хтели су да избегну ону врсту замрзнутог конфликта [који постоји] у Јужној Осетији, Нагорно Карабаху, Транснистрији, на Кипру. Оно што нису схватили, јесте да ће стварање независног Косова насупрот Савету безбедности УН створити далеко тежи замрзнути конфликт од овога што већ имамо. Затроваће комплетну политику у читавом региону у догледној будућности и довести у сумњу читаву такозвану европску будућност, која ће се, мање или више, претворити у дим.“

Ништа од тога не брише чињеницу да самим Србима предстоји солидан пут пре него што прочисте деценијско искуство насилне владавине, корупције и превара у властитом систему. Оно што нам говори 48 посто гласова за Николића почетком фебруара, јесте да позамашни део Срба и даље бира неприхватање одговорности за злочине своје државе почињене деведесетих година и да се не извињава за такву прошлост; то такође указује на неуспех влада након Милошевића (уз можда изузетак Зорана Ђинђића, који је за своје напоре награђен метком) у искорењивању раширене корупције, затим реформи правног система и стимулisanу потонуле економије.

Свакако да на исцрпљеном Балкану нико не жели повратак у ратно стање – барем не још. Али по коју цену, упитао сам православног монаха на Косову, по коју цену би било вредно да Србија опет преузме државнину над Косовом? Да ли би било вредно по цену губитка још 10.000 живота и још једне деценије огорчене мржње између Срба и Косовара? „Да, вредно је тога“, одговорио је. „Ма колико било оних који морају да погину за Косово. Пратимо стазу Светог Лазара који је бранио свој народ [у поразу 1389. од отоманске империје]. Тако је бог рекао.“

Мајкл Левитин је слободни новинар. Живи у Берлину. Писао је за Newsweek, The Financial Times

Ко ће први да трепне?

Пише: Мајкл Левитин
петак, 07 март 2008 23:14

,
Los Angeles Times
и друга издања.

[http:// www.counterpunch.org/levitin 02282008. html](http://www.counterpunch.org/levitin_02282008.html)